

YABANCI DOĐRUDAN YATIRIMLAR YOLUYLA GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE TEKNOLOJİ TRANSFERİ VE EKONOMİK BÜYÜME

Yrd. Doç. Dr. Fatih YÜCEL 1
Dr. Oktay Salih AKBAY 2

1-N.Ü. İ.İ.B.F. İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

2-Düzce Üniversitesi, Akçakoca MYO, DÜZCE

- OECD tanımlamasına göre bir yabancı sermaye akımı, girdiği ülkede ilgili firmanın yönetiminde en az %10'luk temsil gücüne sahip olması durumunda YDY olarak dikkate alınmaktadır. Bir diğer tanımlama durumu da aşağıda sunulan unsurların da eş anlamlı olarak oluşması gerekmektedir (Demircan,2003);
- Yönetim kurulunda temsil
- Politika üretme sürecine katılım
- Firmalar arası somut ilişki
- Yerli-yabancı personel arası yer değiştirme
- Teknik bilgi tedariki
- Yatırım yapılan işletmeye piyasa oranlarından düşük uzun vadeli kredi sağlanması

- YDY'ların bir ÷lkeye gelmesini etkileyen ya da belirleyen faktörler genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (Afşar,2004);
- Ekonomik ve siyasal istikrar
- Özelleştirme uygulamaları
- Vergilendirme politikaları
- Teşvik tedbirlerinin varlığı
- Rekabet yapısı ve politikaları

YDY'ların yatırım yaptıkları ülke ekonomisine yaptıkları olumlu katkıları özetleyecek olursak (Demircan,2003; Sabır,2002);

- GSMH ve sabit sermaye yapısına artırıcı yönde katkılar,
- Döviz kurlarındaki oynaklıklara karşı diğer sermaye hareketlerine göre daha duyarsız olmasından dolayı ekonomik istikrara katkısı
- Ürün çeşitliliğini artırmasından dolayı sınırlı pazar ve ürünlere yönelik bağımlılığın düşmesi
- Yeni üretim alanlarını oluşturmasıyla iş hacmini genişletmesinden dolayı istihdam ve ücretlere olumlu etkiler yapması
- Teknoloji transferi, altyapı ve beşeri sermaye yatırımları yoluyla üretimde kaliteyi artırması, yani pozitif taşıma etkisi meydana getirmesi
- Yeni yönetim ve üretim teknikleriyle yerli firmalarda pozitif transformasyon sağlaması
- Rekabetin gelişmesini sağlayarak düşük fiyatlar ve yüksek kalite sunumlarıyla tüketici refahına olumlu katkıda bulunmaları
- ÇUŞ'ların yurt dışı pazarları sayesinde ülkenin ihracatına olumlu katkıda bulunmaları
- Verimli ve etkin çalışma sistemleri sayesinde vergi gelirlerini artırıcı etkileri yoluyla ülkenin kamu maliyesi üzerinde olumlu katkıda bulunmaları

- Dunning (1979) tarafından ortaya atılan ***OLI paradigması*** (OLI Paradigm) veya **Eklektik paradigma** (Eclectic Paradigm) olarak bilinen teoriye göre bir çokuluslu şirketin YDY yapabilmesi için şu üç şartın bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir;

1-**Mülkiyet avantajları** (ownership advantages) şartı

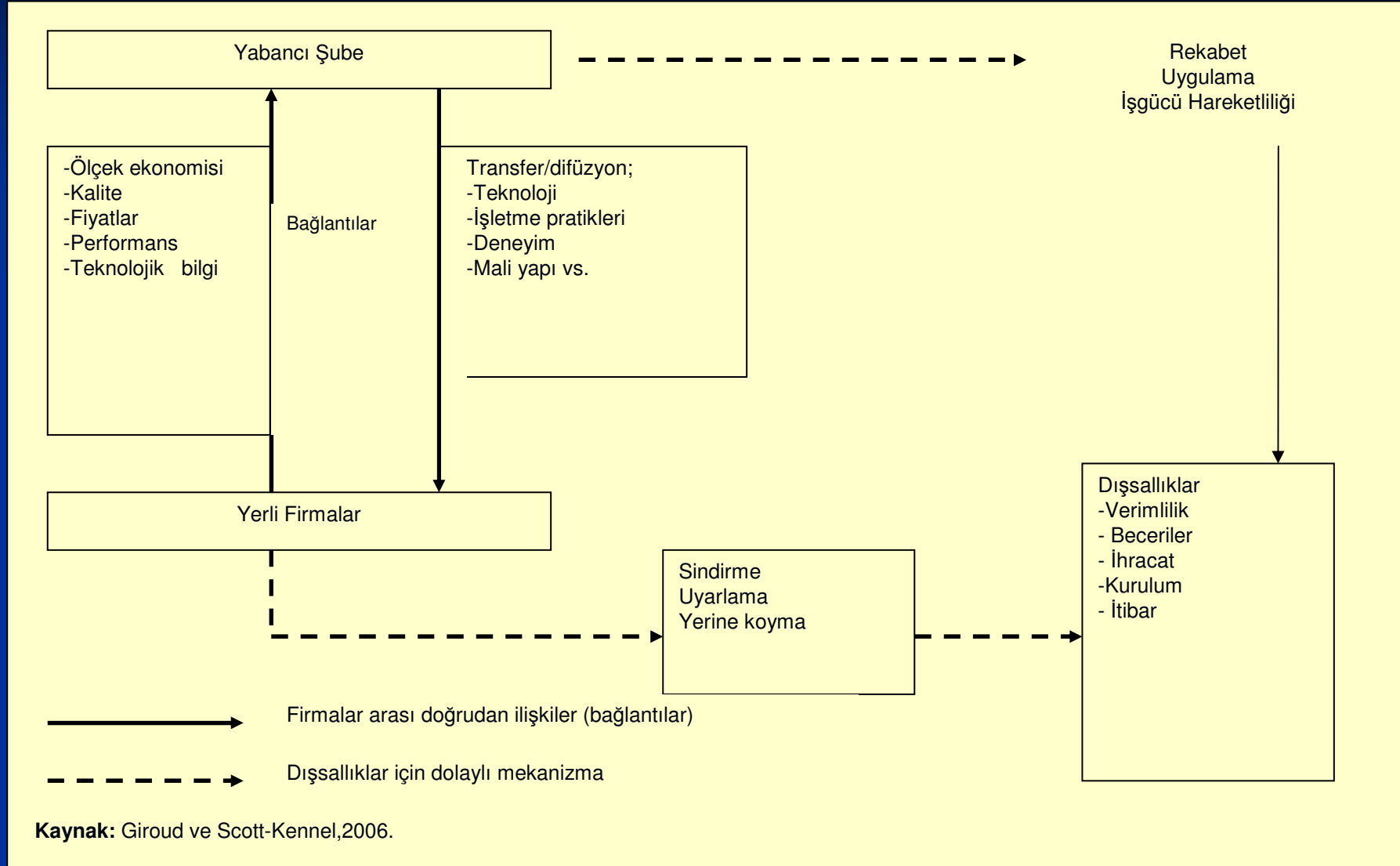
2-**Konum avantajları** (location advantages) şartı

3-**İçselleştirme avantajlarıdır** (internalisation advantages) şartı

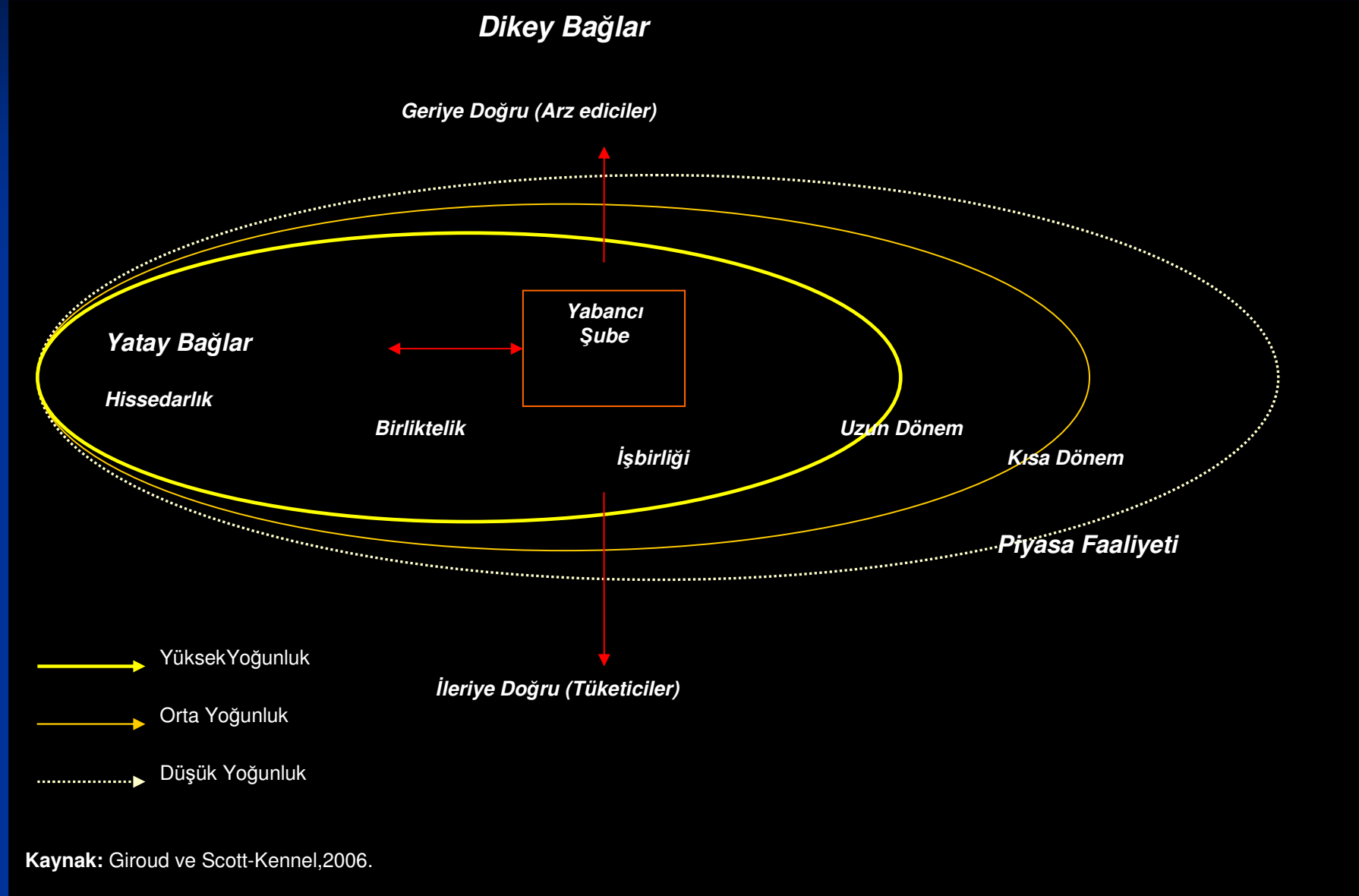
■ YDY'lar aracılığı ile ileri teknolojinin ne şekilde gelişmekte olan ülkelere transfer edildiği konusunda dört ana mekanizma öngörülmektedir (JBIJ: 2002):

- Dikey bağlantılar (vertical linkages)
 - Geriye doğru dikey bağlantılar (backward Linkages)
 - İleri doğru dikey bağlantılar (forward Linkages)
- Yatay bağlantılar (horizontal linkages)
- İşgücü hareketi (labor turnover)
- Teknoloji dışsallığı (technology spillovers)

■ Şekil 1. Dışsallık ve Bağlantılar Arasındaki İlişki

Şekil 2. Bağlantılar Yoğunluğu

SONUÇ

- Gelişmekte olan ülkeler kalkınmaları için ihtiyaç duydukları sermaye birikimine ve ileri teknolojiye dolaysız yabancı sermaye yatırımlarını teşvik ederek ulaşmaya çalışmaktadırlar ,
- Yapılan birçok uygulamalı çalışmaya göre YDY'ların geliştirmekte olan ülkelerin ekonomik büyümeleri üzerindeki olumlu etkilerinin olumsuz etkilerine kıyasla daha fazla olduğunu söylemek mümkündür
- Gelişmekte olan ülkeler hakkında yapılan birçok çalışma sonuçlarına göre YDY'ların üzerindeki taşma etkileri (spillover effects) otomatik olarak ortaya çıkmamaktadır. Söz konusu etkinin ortaya çıkabilmesi için ülkelerin ve firmaların belirli bir hazmetme/sindirme kapasitesine (absorption capacity) sahip olması gerekmektedir.
- Gelişmekte olan ülke hükümetlerinin YDY çekmek için uygulamaları gereken politikaların belirlenmesi açısından önemlidir
- Son olarak, geliştirmekte olan ülke hükümetlerinin teşvikler yerine daha çok altyapı yatırımlarına ağırlık vererek ülkelerin hazmetme kapasitelerinin artırılmasının daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

YABANCI DOĐRUDAN YATIRIMLAR YOLUYLA GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE TEKNOLOJİ TRANSFERİ VE EKONOMİK BÜYÜME

Yrd. Doç. Dr. Fatih YÜCEL 1
Dr. Oktay Salih AKBAY 2

1-N.Ü. İ.İ.B.F. İktisat Bölümü Öğretim Üyesi
2-Düzce Üniversitesi, Akçakoca MYO, DÜZCE